

ARXIV

DEL CENTRE EXCURSIONISTA DE TERRASSA

ANY VIII - SEGONA EPOCA

MARÇ - ABRIL DE 1926 :: N.º 40

SUMARI:

TEXT: La qüestió dels cognoms. — Notes històriques sobre la Mina Busquets, per *Marian M. Galí*. — Les Bandositats del Vallès. II. Senyors i Castlans, per *P. S. i F.* — Una excursió pel Migdia de França, per *Pere Gorina*. — Crònica. — Fulla d'excursions per a abril i maig.

GRAVATS: Avenc del Daví. Obertura de l'avenc en el primer replà.—Avenc del Daví. L'Altar de la Sala dels Degotalls. Fots. *Altayó*.

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ: SANT ANTONI. 64

Camiseria Vacarisas

CAMISES PER A EXCURSIONISTA

Font-vella, 4 i 6. - Telèfon, 5993

MERCERIA I NOVETATS

JOAN BLANCH

Antiga Casa Benida

La única casa assortida en figurins

**Pont-vella, 58. - Puignovell, 2
Telèfon, 6122. - TERRASSA**

MAQUINA D'ESCRIBURE

UNDERWOOD

**CAMPIÓ DEL MÓN
DES DE FA 18 ANYS**

TELEFON, NUM. 6162

Bicicletes ARMOR

són les millors

**A plaços de 5 pessetes setmanals
EXPOSICIÓ I VENDA:**

GRITZNER

**és la màquina de cosir i brodar
més perfeccionada del món.**

A PLAÇOS I AL COMPTAT

CARRER DE SANT PERE, 53

JOSEP VALL

SUCCESSOR DE S. CABRÉ

**FABRICA DE TUBS DE PAPER
DE TOTES MENES**

València, 182.-Teléf. G. 2469.-BARCELONA

REPRESENTANT A TERRASSA:

J. MACH GUTSENS

TELÉFON, 6010

RESERVAIR

**MOBLES
DE LUXO
Y TAPIS
SERIA:**

**FUSTE
RIANFA
BRICAB
SERRAR**

Despatx:

Sant Pere, 40

Tallers:

Galileo

Excursionistes: EL PA DE SANT JOSEP

és el que haveu de gastar quan sortiu perquè sempre és tou

PA CORRENT. :: PA INTEGRAL

❖ **FRANCESC MARGARIT** ❖

Mitjà del Passig, 25 bis. - TERRASSA

TALLERS

GRÁFICS

JOAN MORRAL

NORD, 22

TELÈFON, 5830

XOCOLATA SMART

La gasta tothom per ésser la millor i més barata

Els esportmens la gasten sempre

DEMANEU-LA A TOT ARREU

❖ **MOBLES** ❖

DE

Jacinte Estada

TAPICER

...

Pantan, 15. - Tèl. 6225. - Terrassa

Casa Marquès

Altes novetats per a Senyora
SUCURSAL DE LA TINTORERIA **CHATELAIN**

Rentats al sec, Tenyits a la mostra
: : Dols rapidíssims : :

Sucursal de la S. A. MARITAINE

Tota classe de plegats a les
Carrer de Sant Pere, 35.-Telèf. 5927

CASA COSTA

Llibres. - Material
d'oficina i escolar

Cervantes, 39. :: Terrassa

Josep Macias i Marimón

En panyos, sempre el més nou

RAVAL (enfrent el Mercat)
TELÈFON, 6298

Florenci Julià

MERCER

Sant Pere, 37. |- - Telèfon, 6494
TERRASSA

BAR TERRASSA - RESTAURANT

Acuradíssim servei de Restaurant a la carta i cuberts
Preus econòmics. - Salons reservats
Licors - Vins - Xampanyes de marca

RAVAL, 27 i 29

TELÈFON, 6647

Articles per a Excursionisme,
Alpinisme i Esports de Neu

Concessionari a Espanya de les cases
RENÉ GUILLOT. - PARIS. - Material lleuger
de campament.

GRAVO. - PARIS. - Trajos impermeables
MONTBLANC. - CHAMONIX. - Skis, Bobs,
Luges, etc.

DEMANEU CATALEGS

I. SUANA PICANYOL. Jodis, 42.-Terrassa

INSTAL·LACIONS COMPLETES
DE VIDRES I CRISTALLS PLANS

PREUS ECONÒMICS

Huc Joan Bassiner

Successor de Joan B. Rovira

Sant Jaume, 35. - Tel. 6560. - Terrassa

CASA FORTUNY

Joieria - Orfebreria - Bisuteria

Articles per a regal

Novetats de París

Gavatxons, 11. - Telèfon 6656

Teixits i Estampats. - Novetats per a Senyora

J. ROCABERT

RAVAL, 1

Percals, Satins, Franel·les, Llanes, Sedes,
etc., Mocadors de butxaca, Jocs de Taula
i de Llit laborats a ma.

RAVAL, 1 (enfrent el carrer de S. Pere)

Galí i Companyia

Drogues i Productes Químics, Abonos, Perfumeria
del país i estrangera, Específics, Aigües minerals,
Xampany, Vi i Licors de tota mena, Colors in-
dustrials i domèstics, Conserves, etc.

Carrer de Sant Pere, 27 : : : Telèfon, 5850

PASTES PER A SOPA

“GAIG”

RAVAL, 15 :: TERRASSA

(enfrent la Casa de la Ciutat)

Gorristeria i Sombrereria

Corbateria i Camiseria

Pilar Montaña

RASA, 11 :: TERRASSA

LICEU DALMAU

**A les classes personals d'aquest LICEU
o al vostre domicili, podreu aprendre:**

IDIOMES

de parlar i escriure perfectament francès, anglès, alemany,
en 4 a 8 mesos.

ORTOGRAFIA

i correspondència general i comercial en els dits idiomes,
i en català, espanyol, esperanto, en 2 a 4 mesos.

CAL·LIGRAFIA

manuscriptura aristocràtica, comercial ràpida, rodona,
etc., en 1 a 2 mesos.

ARITMÈTICA

abreujada, per a totes les operacions de Comerç, Banca i
Borsa, en 3 a 6 mesos.

TENEDURIA

de llibres de Comerç, Indústria, Banca, en 2 a 5 mesos.

ESTENOGRAFIA

i dactilografia, aplicables a tots els idiomes esmentats,
en 2 a 4 mesos.

NO PERDEU TEMPS VACIL·LANT

Desde qualsevol grau de cultura podeu adquirir fàcilment
aquests coneixements, pels eficaços sistemes del **liceu Dalmau**.

SUCURSAL A TERRASSA:

Sant Antoni, 5. - Telèf. 6661

ARXIV

DEL CENTRE
EXCURSIONISTA
DE TERRASSA

ANY VIII

Segona època

MARÇ-ABRIL 1926

NÚM. 40

La qüestió dels cognoms

NO pensàvem contendir en ço que es refereix a bregues ortogràfiques, car desitgem evitar animositats, fills de gent apassionada que prenen part en les qüestions i s'obliden dels deures més elementals. Recordem que en la nostra adolescència, es discutíren els plurals femenins en *e*, *i*, si en tals moments no s'arribà a un acord, més tard hem vist la unitat més perfecta entre tots els escriptors.

En qüestions de llenguatge sempre es destaquen dues tendències: els porucs, que al·leguen els motius de que *si aixís ho hem trobat, aixís les hem de deixar*, i els inquiets que marxen al compàs del temps.

La rebrotada d'ara ha fet adonar-nos que algú desatén coses que cal tenir en compte, o sia l'accentuació imposada per les noves normes i la catalanització de mots enlletgits ortogràficament. No es vol la revisió de grafies alterades, les quals ho han estat per causes profundes i lamentables.

Entre nosaltres hi han els qui deuen considerar una heretgia la seva revisió feta a Finlàndia, al voler treure's de damunt el domini que hi exercia la llengua sueca. Els intel·lectuals finesos han portat a terme la pura restauració dels cognoms, i aixís tro-

bem que l'historiador Forsman avui es diu Yrjoe-Koskinen, i l'escriptor Brofeld avui és Juhaní Aho.

A casa nostra, Catalunya, no s'han de donar tals cassos, però sí que devem maldar per a les formes pures caigudes en dessús.

En Pompeu Fabra dona com a grafies acceptables, perquè creu llunyana la revisió de certs cognoms, uns quants de 'arats, però hi ha qui, agafa el rave per les fulles i l'acceptable vol transformar-ho en bo. Entre aquestes cognoms enlletgits hi ha *Ubach*.

Els *Ubach de Vacarisses* (perquè no *Vaquerisses*?) deuen ésser de la mateixa rel dels *Obach* de Sant Llorenç dels Morunys i de Mallorca, però als primers els hi han estafet el cognom, pel cas repetidíssim en català de què la O es transforma en U per defecte de fonètica. A *Ubach* li succeeix el mateix que *Utset* i *Otzet*, *Ullés* i *Oller*, *Humet* i *Homet*; les primeres gràfies són enlletgides visiblement.

Aixís com la U d'*Ubach* la trobem inacceptable, admetem com a bona la CH final. Tingui's en compte, nogensmenys, que en els textos antics s'hi troben cognoms com el de Tomic, el de la *Història de Catalunya*, amb C i CH.

Ara que cal, als impugnadors, no caure en el parany d'estampar en Revistes i Butlletins *Burriac-Vic-Pèlacs-Bruc-Castellar d'En Huc*, per la contradicció que suposa.

Som respectuosos amb els intransigents en reformar els seus cognoms, però hi ha el cas d'*Obac*, pel qual es denomina un paratge que avui pren nom del seu posseïdor, i que, fatalment, en el transcurs dels anys aquest ha de canviar. Per xo, per qui es designa un lloc, creiem que s'ha de bandejar la grafia dolenta i emprar la perfecta.

Per ésser més racional la grafia *Obac* hem vist com l'acceptaven diferents publicacions de Catalunya, car si *Ubach* ja mostra la lletjura, tenim en el districte de Tremp una parròquia de

pocs habitants, que s'escriu *Los Obachs*, com poden comprovar els qui ho desitgen.

No volem molestar a ningú amb la fermesa que demostrem, però hi ha raons de pes que ens obliguen a insistir en els nostres punts de mira, i, si algú se sent ferit, que ho perdoni en gràcia al bon intent que ens guia.

NOTES HISTORIQUES SOBRE LA MINA BUSQUETS

EN unes notes que temps endarrera publicàrem en aquest *Arxiu* del Centre Excursionista anunciàvem que el dia que la feina ens ho permetés teníem l'intenció de publicar un recull de dades interessants que fan referència al servei d'aigües que Terrassa ha anat tenint al través del temps. Parlàvem llavors de la primera portada d'aigües a la nostra ciutat en temps del patrici Guillem de Montanyans. (1) Avui, hem pensat, tot remenant l'envolum de notes, de dades i documents recollits i transcrits regirant arxius, que fóra interessant de donar a conèixer uns detalls referents a la Mina Busquets que es relacionen amb les incidències que va atravesar a les primeries del segle XIX.

La Mina Busquets comença en el pati de la casa del senyor Fontanals, segueix carrer Nou avall, travessa la placeta de Saragoça i acaba en el carrer de Sant Pere, davant mateix del portal d'entrada del Círcol Egarenc. En aquest indret comença la conducció fins davant de càl Mogasfuster, on es divideix en dos ramals, l'un que va fins a la «Font trobada» i l'altre fins al vapor Busquets. Avui solament serveix aigua a l'esmentat vapor, als safaretxos públics de la Riera, i part al «Mata-dero Públic».

Quan en les acaballes del segle XVIII i principis del XIX els francesos envaïren la Península, aprofitant el deballestament que la guerra portà, i el desordre conseqüent amb que anaven totes les coses, sembla que alguns veïns de Terrassa esbotzaren aquesta i les seves aigües, sobreixint, anaren carrers avall durant uns quants anys.

(1) ARXIU-núm. 20-Nov.-Des. 1922.

Tranquilitzades un xic les coses, l'Ajuntament, s'apoderà d'aquelles aigües i dotà amb elles una font que el públic per mofa va dir-ne la «Font Trobada».

Passats uns quants anys els propietaris de la Mina Busquets varen reclamar al Municipi la devolució de l'aigua que els pertanyia i això va promoure moltes raons i disgustos fins que l'any 1818 el Sr. Prior de la Vila va aconseguir posar la pau entre els dos bàndols, i amb escriptura de concòrdia signada el 27 de març de l'any de referència davant del Notari de Terrassa En Francesc Soler i Ler els propietaris senyors Busquets cediren al Comú de Terrassa les 3/5 parts de l'aigua que portés la seva Mina, a canvi de que l'Ajuntament els concedia el dret de perllongar-la 40 canes i de fer ramals de 6 canes de llargada en tota la seva extensió.

L'indicat document és de gran interès i digne de transcriure's. En el mateix s'hi especifica que la canyeria que duia les aigües a la Casa Busquets fou trencada *«por algunos mal intencionados en cierta noche y en ocasión en que los franceses amenazaban entrar en la presente Villa»* i observant-se que les aigües anaven perdudes pels carrers, l'Ajuntament va acordar amb els veïns, aprofitar-se'n en benefici general, construint una nova conducció des del passatge en què havia estat esbotzada la canyeria de la Mina Busquets fins a trobar la conducció de la Mina de la Vila, per a incorporar les aigües d'aquella a la mateixa.

I com que això va motivar que la Casa Busquets promogués instància criminal contra els autors del fet, mentres la causa estava encara a l'Audiència, va compareixer-hi l'Ajuntament, al·legant que no procedia que les coses tornessin al lloc i estat d'abans com els Busquets demanaven, sinó que havien de subsistir com estaven en aquell moment *«por necesitar la Villa de aquellas aguas y deber siempre ser preferido el público de toda una población a un particular de la misma, especialmente cuando se presentaba muy provable que las referidas aguas que discurrían por la Mina de Busquets serían propias de la Villa por ser muy provable que Busquets por medio de su Mina hubiere absorbido las aguas que antes fluían por la Mina de la Villa»*.

Com que les coses havien arribat a un grau de bastanta tivantor fou comissionat pel Tribunal l'Alcalde Major de Barcelona perquè procedís a repartir les aigües de la Mina Busquets per parts iguals, és a dir

que la meitat d'elles se les quedés la casa Busquets i l'altra meitat l'Ajuntament de Terrassa.

Aquest, però, no va quedar satisfet i va desenterrar un expedient governatiu que abans de l'entrada dels francesos havia estat ja promogut davant del M. I. Sr. Intendent, expedient que després va passar a tenir estat judicial, i amb el qual es disputava a la Casa Busquets la propietat de les seves aigües, pels motius esmentats i a més a més perquè «*habiendo formado Busquets un conducto por terreno que era del Público*» no havia donat a aquest la menor indemnització.

Com pot veure's els ànims estaven bastant enverinats; la Casa Busquets deia que això darrer no era cert, sinó que els terrenys per on passava la seva Mina li havien costat alguns milers de lliures; l'Ajuntament sostenia els seus drets, i en aquest estat el plet va intervenir-hi el Sr. Prior «*preveyendo los males, disturbios y desazones que habían de seguirse de la continuación de los indicados pleytos que tenían ya perturbada la tranquilidad, paz y sosiego de sus feligreses, en perjuicio del bien espiritual y temporal de los mismos*» segons consta en l'escriptura de concòrdia.

En aquest document públic s'estipula ço que hem dit de les 3/5 parts d'aigua, a canvi del dret de fer 40 canes de canyeria, i ramals de 6 canes allà on es vulgui. Altrament es convé que un cop construïdes les quaranta canes més de Mina, l'aigua que es trobi en tota la seva extensió serà repartida per parts iguals entre el Comú i la Casa Busquets, pagant-se després a mitges les reparacions i despeses que originï el manteniment de les conduccions. Igualment s'estipula que en les portes d'entrada a la Mina Busquets, en el passatge, i d'entrada al repartidor s'hi han de fer dos panys, dels quals en guardarà una clau cada una de les parts, a l'objecte de què cap d'elles no pugui mai intervenir-hi sense la presència de l'altra.

Aquesta escriptura és signada per la part de la casa Busquets, per la senyora Eulàlia Busquets i Barata Vidua de Francesc Busquets, Pau Busquets i Barata, Josep Anton Busquets, Marian Soler, Pvre. i per la de l'Ajuntament pel Batlle de la Ciutat Pere Casanovas, i els regidors Bartomeu Amat, Bartomeu Escayola, Josep Ubach, Jaume Miralda, Domènec Torrella, Jaume Domingo, Joan Bautista Galí i Surís, Josep Boada i Pereller, Joan Petit i Joaquim Viosca.

A més a més, com a veïns designats pel poble signaren l'escriptura

Salvador Vinyals, Pau Coll, Josep Ros, Antoni Rodó, Valentí Gibert i Josep Rodó i Amat, fabricants; Josep Anton Bosch i Isidre Ullés, pelayres; Miquel Buguñà, fuster; i Pere Graner, pagès.

Altres documents parlen de què els dos ramals que surten de la Mina Busquets en l'indret de càl Mogas foren fets l'any 1872 perquè a conseqüència d'una epidèmia de tifus que hi va haver a Terrassa foren examinades totes les aigües públiques i els pèrits digueren que aquesta Mina estava contaminada per «microbis dolents». Això no era d'estranyar tenint en compte que quan la Mina Busquets fou construïda, atravessava solament camps i vinyes i després va resultar que s'anaven edificant els terrenys, i els pous morts i els excusats de totes les cases dels carrers Nou i de Sant Pere hi filtraven lliurement tota matèria corrompuda en l'esmentada mina.

Totes aquestes dades històriques si Déu vol les explanarem un altre dia, perquè avui ens fariem potser massa pesats. Creiem, que aquest gènere de dades té el seu interès per a l'història de la nostra ciutat i és des d'aquest punt de vista que les recollim i comentem.

MARIAN M. GALÍ.

LES BANDOSITATS DEL VALLÈS

II

SENYORS I CASTLANS

DESPRÉS de la notícia del any 996, donació del Comte Borrell, passem un llarg espai d'anys sense notícies.

I a l'any 1120 de l'Encarnació, a 17 de les calendes de Març, trobem que el Monestir de St. Cugat del Vallès rebé una concessió de varis castres en alou, tots situats al Alt-Vallès, entre ells el de Terrassa (1).

El 1200 era senyor del Castre de Terrassa en Pere de Terrassa. (2) I el 1222 sabem que Guillelm de Terrassa n'era senyor feudal.

(1) Monografia de Sant Julià d'Altura—J. Soler i Palet, cap. III.

(2) De la mateixa Monografia, Cap. I.

A l'any 1228 a les calendes de Gener el Rei Jaume I concedeix als seus «*fideles nostros populos et habitatores ville nostre palatii de Terracia*» que puguin cada any a la diada de l'Invenció de la Santa Creu celebrar una fira a us i costum de la de Barcelona. I així mateix ordena que el camí que va de Barcelona a Manresa degui passar precisament per «*ipsam villam nostram palatii de Terracia*», i no per altre lloc. (1)

El 1240, a 28 de juliol, en un document d'aprovació de comptes que li presenta Romeu Durfort, Batlle de Barcelona, el rei es dona per pagat del comput o quantitat resultant a favor seu dels rèdits de la Batllia de Barcelona, de Montpeller i de Narbona, llevat les rendes de Terrassa i Manresa, percebudes el darrer any per Ramon Folch, i les de Sallent i Santpedor, cobrades per B. de Portella. (2).

El 30 de Gener de 1242 el rei Jaume era a Terrassa concedint als habitants de la Vila i Palau que tots els litigis llurs serien sotmesos al batlle d'aquest lloc, que els tramitaria segons «*consuetudinem nostre curie Barchinone*». Després del rei signaren En Guillem d'Entenza, Asallit de Gudal, Sans d'Horta, Guillem de Terrassa i Arnau Sort (3).

Aquí hem de notar la firma de Guillem de Terrassa castlà de la vila al peu del privilegi. Això ens indica com ja en aquell temps la vila i palau eren del rei i que els seus senyors li eren feudataris.

Ens referim en el parer de que la vila ja era del rei pel fet de que el 1274 a primers de juny, de Montpeller estant, venint de Lió on havia assistit a un Concili (hi arribà al dia primer de maig, i anaven amb ell l'arquebisbe de Tarragona, i els bisbes de Barcelona, València, Mallorca, i hom creu també que el d'Oscal, convocava per lletra que els adressà, els homes de les viles de Catalunya per a la host i cavalcada, amb armes i pa per a tres mesos; i entre les poblacions convocades hi ha la de Terrassa (4).

Al mes següent, a 18 de juliol del 1274, el rei féu una excursió a Terrassa, on està datada una notable lletra al vescomte de Cardona, i feia cinc o sis dies que havia arribat a Barcelona procedent de Montpeller i Lió. (5)

(1) Llibre dels Privilegis de Terrassa, Soler i Palet, pag. 36.

(2), (3) i (4) Itinerari de Jaume I—Miret i Sans.

(5) Itinerari, pag. 505.

El 1313 a 30 de Juny el Rei Jaume fa donació del castell a En Romeu de Cardona. (1)

El 1324 era la vila del rei i n'era Batlle per son compte un qui era dit Pere del Rei, el qual nomenava un sots-batlle o lloc tintent, car ell no era més que un batlle honorarari prop de la cort, i recomanava es tingués per batlle el seu lloc tinent tan si ell era a Catalunya com a fóra. (2)

En el llibre de Rendes Reials del any 1315 consta: «Terrassa: Les rendes valen cascun any tro a 3200 s.—Item los esdeveniments valen tro a....—De les quals rendes pren en Bernat Martí batlle per salari de la dita batllia CCC solidos.—Tot lo romanent de les dites rendes es assignat a la dona Na Sibília de Saga en paga d'aquells X. m. solidos que ella ha assignat sobre la batllia de Barchinona a violari.»

El mateix rei Pere de Barcelona estant a l'any 1339 referma el privilegi otorgat el 1228 per son avi el rei Jaume el Conqueridor.

A l'any 1344 Na Blanca de Centellas fa donació a Pere III de la Torre del Palau perquè li doni permís per a fundar la Cartoixa de Vallparadís. Hom dedueix que no tot el Castell-Palau era del rei. I el 1347 el mateix rei concedeix privilegi de que en el Palau estiga la presó de la vila del terme.

En el Cens de Catalunya de Pere el Cerimoniós, 1359, consta «Terrassa amb 228 focs o famílies; Sabadell amb 162; Castell Ça Pera d'esgleya e de cavallers, 37 focs; Sta. Maria de Uyastrell, 14 f.; Matha de Pera, 29 focs; Vila daulesa, amb 110 f.; Castell de Rubí amb 40 focs de cavaller.

El 5 d'octubre de 1384 l'Infant Martí des de Vilafranca del Penedès lliura un privilegi aclarint els de Jaume I (1242), i de Pere (1339), referent al nomenament de Batlle de la vila i mixte imperi que té amb el Batlle de Barcelona. (3)

P. S. i F.

(1) Monografia Parroquia St. Esperit, Soler i Palet, pag. 20.

(2) Monografia de Sant Julià d'Altura, pag. 24.

(3) Llibre dels Privilegis, pag. 14.

Una excursió pel Migdia de França

(Dies 14 al 18 de Febrer de 1926)

Toulouse-Luchon-Superbagnères - Lourdes - Canterets - Pau

LA secció d'Esports de neu i d'alta muntanya del Centre Excursionista organitzà pels dies de Carnaval una excursió a de Luchon, que es realitzà esplèndidament amb variació d'itinerari, convertint-la en una magnífica passejada turística per les belles encontrades del Migdia de França.

Partirem de nostra ciutat el dissabte a la tarda, a fi de sortir de la estació de França amb l'express de les 18-54, sopant en ruta, i arribant a Cerbera a les 22-21. Als 30 minuts ja estàvem aposentats, després de les molestoses revisions de passaports, equipatge, etc. en l'express que va cap a Provença i que nosaltres deixem a les 0-43 a Narbona per a canviar de tren en direcció a Toulouse, on hi arribarem a les 3-38 de la matinada, anant tot seguit a descansar.

El diumenge al matí una lleugera boirina envolcallava la magnífica ciutat de Toulouse, antiga capital del Llenguadoc, la més vella ciutat de les Gàl·lies, capital dels visigots en el segle V, ducat d'Equitània en el VII i comtat del segle IX al XIII. Avui la capital del Alt-Garona esdevé una moderna ciutat de 150.000 habitants amb esplèndides places i amples avingudes: carrers com d'Alsàcia i Lorena, Metz i altres que són magnífics boulevards amb monumentals magatzems al estil de les grans galeries de París.

Visitem la plaça del Capitole, centre de la ciutat i el *Capitole*, suntuós palau municipal del segle XVIII; l'església de Sant Fermí, la més gran i la més bella de les esglésies de l'època romànica, que posseeix un ric tresor i el seu bellíssim Crist bizantí; la catedral de Sant Etienne, irregular i de diferents èpoques; Notre-Dame du Tauv (segle XIV i el seu monumental campanar; i l'antic convent dels Agustins, convertit en ric museu, que no poguérem visitar per ésser dia festiu.

Amb auto donem una passejada pels jardins i parcs de Toulouse,

seguint després per les vores del riu Garona per a contemplar els seus grans ponts, sobretot l'anomenat *Pont Neuf* (segle XVIII) i acabant amb la visita a l'*Hôtel o Palau de Assèzat*, d'un bell estil renaixement, en quines galeries contemplem una bellíssima estàtua de Clemència Isaura, fundadora dels Jocs Florals en el segle XV.

Amb molta recansa deixem la ciutat de Tolouse, després de dinar, per a continuar el nostre viatge cap a Luchon. Aquella humida boirina s'havia esvaït, lluint un sol esplendent; el ferrocarril, tot electrificat, travessa per una rica i ben conreuada campinya, deixant-nos en Montrejeau, on seguim per una altre via amb un paisatge muntanyenc superb, que ens porta a Bagneres de Luchon, molt més conegut per Luchon.

La Reina dels Pirineus com aixís se l'anomena es troba bellament situada al fons d'un graciós allargament de la vall de la Pique. La històrica Luchon es remonta a la civilització romana i es citen les Thermes Onesienes com molt renomades. Les seves aigües presenten una admirable gama sulfurosa i les seves aplicacions són molt variades.

A la riquesa de ses aigües i a la bellesa del lloc, s'hi ajunten totes les comoditats. Un gran nombre de confortables hotels, un luxós Casino amb sales de concert, balls, teatre i joc; pistes per tennis, golf i pilota; hipòdrom; etc. converteixen Luchon durant l'istiu en un magnífic paradís.

Nosaltres, a l'arribar, visitarem els parcs del Casino i Des Quinconces i el més notable de la vila, que, en aquest temps, ofereix un aspecte de quietut i desanimació. Al fer-se fosc desfilaren pel seu gran boulevard, *Allées d'Etigny*, les colles de skiers que prengueren part en les curses d'esports de neu que aquella diada s'havien corregut a Superbagneres. A la nit, unes mascarades que amb fanalets a *la veneciana* recorrien la vila i un modest ball a una de les sales del Grand Casino, ens recordaren que ens trobàvem a França en ple Carnestoltes.

El dilluns realitzarem el plat més fort de l'excursió, una diada de inesborrable record a Superbagneres. Al matí muntarem en el luxós ferrocarril elèctric a cremallera que, amb 45 minuts, ens portà de Luchon (629 m.) fins al magnífic *plateau* de Superbagneres (1800 m.) immensa esplanada de neu, quin gruix no baixava aquell dia de 85 cm., de

la que es destaca sobre el cel, el magnífic i monumental Hotel de Superbagnères.

El panorama en aquest punt es esfereïdor: d'un costat la graciosa i tranquil·la vall de Luchon i, a la part oposada, els pics redressats de les Maleïdes obirant-se al fons el pic d'Aneto. Al costat de la baixada *Vall de Lys*, es veu el *Port d'Oo*.

Superbagnères és freqüentat tot l'any. Degut a la seva altitud és una estació d'estiu deliciosa i a l'hivern el sol ardent fa la seva estada molt agradable.

La primera impressió l'arribar és de que hom s'ha de corgelar, i majorment en aquell dia que el cel estava mig emboirat; però no fou així; els termòmetres, en les postes marcaven 6.º a les 9 del matí i al migdia varen senyalar 13.º que era una temperatura tan agradable que ens obligà a desabrigar-nos, tot passejant per les pistes de *ski*, *bobsleigh*, *patinatge*, *hockey*, *curling*, *luge*, *trineu*, etc. Algun dels companys s'entregà a les delícies del sport del *ski*.

Es un espectacle meravellós, el veure lliscar damunt d'aquella imensa capa de neu, les figures o siluetes dels skiers, amb les seves indumentàries de colors llampants, i llençar-se a una velocitat vertiginosa fins al fons de les valls. A hora de dinar, totes aquelles figuretes que al lluny obiràvem s'anaren apropant, i ens reuníem tots plegats en els confortables menjadors del luxós hotel de Superbagnères.

A la tarda els skiers organitzaren petites excursions per aquells voltants, llençant-se després fins al peu dels magnífics i tupits boscos d'abets que hi ha al peu del ferrocarril, quin cremallera els tornava a remuntar a dalt del pla de Superbagnères.

Cap al tard, deixàrem aquest meravellós lloc tot obirant com el sol vermellajava les crestes nevades de les Maleïdes. El ferrocarril elèctric ens baixà a Luchon, on, després de sopar, sortírem amb l'express que diàriament retorna a París els aimants dels esports de neu, fins a Montrejeau. Aquí canviem de tren seguint per la línia de Bayona fins a Tarbes, joliva vila de 26.000 habitants, on ferem nit. Tarbes té una remarcable catedral, una esplèndida urbanització amb bones places i magnífics monuments, i el bell jardí, museu i torre de Massey.

El dimarts pel matí, amb un temps plujós, deixem Tarbes i amb pocs minuts el ferrocarril ens traslladà a Lourdes villa de 9.000 habitants de popular anomenada per les seves pelegrinacions, ja que anyal-

ment la visiten un mig milió de pelegrins de totes les nacionalitats. La vila de Lourdes està situada al peu dels Pirineus, en l'indret on el riu Gave surt de la muntanya; té un castell fort, que es creu que data dels romans, situat dalt d'un roquer isolat al peu del riu; actualment aquest castell dóna asil a un saborós museu regional.

La nostra primera visita, fou a la *Grotte de Massabiella*, en quina roca, en l'any 1858, la pastora Bernadette Soubirons, vegé aparèixer diferents vegades a la Verge, i quines aparicions i nombroses cures foren declarades d'ordre sobrenatural per l'Església. De la gruta neix la font miraculosa que alimenta les tres piscines on hi sumergeixen els malalts,

La visita a la Grotte és sempre emocionant; davant del lloc on aparegué la Verge hi havien pregant unes dues dotzenes de persones amb un silenci sepulcral, interromput solament pel soroll de la pluja que queia en la esplanada del costat del riu Gave i els espetecs dels ciris que han convertit en negrosa aquella bauma de tanta anomenada. Ha d'ésser encara més impressionant l'espectacle del clam dels malalts i impossibilitats, barrejant-se amb els cànecs dels pelegrins, quan omplen aquelles esplanades i escalinates que condueixen al temple; i l'espectacle ha d'esdevenir fantàstic al moment d'encendre's les mil i mil de bombetes elèctriques que segueixen les línies generals de la Basílica i l'Església del Rosari, quan les pelegrinacions realitzen la tan anomenada processó de les antorxes.

Després de la Grotte, visitem la Basílica d'un estil gòtic i d'una blancor immaculada, en quin interior s'hi veuen les banderes de totes les nacionalitats ofertes per les diferents pelegrinacions; l'església del Rosari construïda en 1889, d'estil bizantí, i d'un decorat riquíssim i que presideix la vasta Explanada de les Processons. Visitem també les *Grottes du Lop* a uns deu minuts de la Basílica, interessants coves amb belles estelactites i totes elles il·luminades elèctricament amb colors; l'Església Parroquial que posseeix unes bellíssimes columnes de marbre, i el restant de la vila que tot són hotels, convents, orfelinats, i magatzems d'objectes de pietat.

Com que el temps persistia plovent renunciàrem a l'ascensió amb funicular al *Pic du Jev*, on hi ha una monumental creu, que a la nit esdevé lluminosa; i a la visita a les *Grottes du Roy*, i *Llac de Lourdes*. Després de dinar sortirem amb ferrocarril cap a Pierrefitte i d'aquí, amb

un altre tren elèctric, cap a Cauterets, quin trajecte és d'un paisatge bellíssim, atravesant les seves anomenades gorges i arribant a l'insospitada vall.

Cauterets es la estació termal de més reputació; és la vila de les aigües, conegudes ja en el segle X. Els seus magnífics hotels, alguns d'ells d'una arquitectura verament artística; el Casino, el teatre de la Natura; Concerts; Tennis; Caça i Sports d'hivern, no desdiuen per res del luxe i esplendidesa dels de Luchon, més aviat els superen.

Amb auto realitzem una excursió a les cascades de *Lutour*, de *Cerizet* i de *Bousses* arribant molt aprop del Pont d'Espanya, lloc proper amb la frontera i a l'indret de Panticosa. Veiem varis establiments com el de la termal Raillère situats a les vertents d'aquelles muntanyes, quins cims envolcallen les boires, privant-nos d'unes vistes esplèndides. Al retorn visitem la ville de Cauterets i les *Thermes de Cesar* o *dels Espanyols*.

S'ens oferia des de Cauterets una bellíssima excursió per l'endemà al matí al *Cirque de Garvanie* una de les millors bel·leses natural del Pirineu Francés, però la inseguritat del temps ens feu desistir i retornàrem cap a *Pierrefitte-Nestalas*, d'aquí a Lourdes i a fer nit a Pau on arribàrem a les 8 i mitja de la nit.

Pau és una bellíssima ciutat de 34.000 habitants, antiga capital de Bèarn estació hivernal i esportiva de molta anomenada, i avui cap del departament dels Baixos Pirineus. Fou capital dels reis de Navarra quan el rei Ferran el Catòlic, hagué conquistat la part de la Navarra espanyola.

Després de sopar en l'*Hotel de France*, sortirem a donar un vol, trobant-nos amb la sorpresa de les festes de Carnaval; centenars de màscares i mascarons assaltaven tots els cotxes i autos que es dirigien al gran ball que tenia lloc en el magnífic Casino Municipal de Pau. La seva grandiosa sala d'espectacles, anomenada el Palau d'hivern construïda tota de cristall, era un formiguer de màscares i carn humana, que entre el ball i el joc es convertia en un espectacle de Carnaval, propi de les costums de la república veïna.

El dimecres al matí vitàrem el famós castell dels viscomtes de Bearn o d'Enric IV, on estigué presoner el cabdill argelí Abd-el-Kader.

La seva edificació es del segle XIV i reconstruïda en el segle XVI; les habitacions són un veritable museu de mobles i d'objectes d'art preciosos; sobresurten el seu gran i sumptuós menjador i la sala de

Lluís XIV, i és molt curiós el breçol de Enric IV, format per la closca d'una fenomenal tortuga.

Pau és una ciutat curulla d'hotels, amb magnífics boulevards i places; la seva urbanització i edificació és riquíssima i els jardins i parcs més que esplendits; és el que se'n pot dir una ciutat senyorial. A la tarda vegèrem la cavalcada carnavalesca organitzada per la entitat vasca els *Bizanos* i, després de recòrrer amb auto els magnífics voltants de Pau, donàrem per finida la nostra aprofitada excursió.

Al fer-se nit sortíem d'aquesta última ciutat amb l'express de Bayona cap a Toulouse, on canviàrem pel de Burdeus que ens portà fins a Narbona i amb el tren que venia de Marsella anàrem fins a Port-Bou, passant la frontera a la matinada, i arribant a primeres hores del dijous al matí a nostra ciutat.

PERE GORINA.

Crònica

EXCURSIONS FETES.—Dia 31 de gener de 1926.—A les Coves del Petracó i Esparraguera hi assistiren 20 socis.

Dia 7 de febrer.—A les Castellasses de Can Torres foren en nombre de 22 els que hi feren ascensió.

Dies 14 al 18.—Varis socis anaren a Toulouse, Luchon-Superbagneres, Lourdes, Cauterets i Pau, retornant a nostra ciutat satisfets de excursió.

Dia 21.—L'anunciada per aquest dia va ésser modificada per la de Sant Llorenç del Munt per arreglar la Font del Saüc. Poden estar els organitzadors ben satisfets, doncs foren en nombre de 22 els que hi assistiren

Dia 28.—A Mataró, Argentona, Burriac, Cabrils, Vilassar de Dalt i Vilassar de Mar, anunciada per aquest dia, n'hi anaren 19.

Dia 7 de març.—A Olesa, El Mimó, Coll de Bram, Sant Salvador de les Espases, Can Tobella del Cairat, La Puda i Olesa, organitzada per a fer-hi observacions geològiques, foren vint-i-nou.

Dia 24.—També va ésser un éxit la visita al Metro-Transversal de Barcelona que s'organitzà per aquest dia, doncs foren en nombre de

vint els que hi assistiren, restant admirats de la grandiositat de l'obra, aixís com també reconeguts de les atencions rebudes. Des d'aquestes ratlles donem nostres més expresives gràcies, especialment al senyor Octavi Vinyes.

Dies 19 al 21.—També aquests dies un altre grup de socis visità Toulouse, Vall d'Arán, Luchon-Superbagnères i Lourdes.

Dia 21.—A Vacarisses, Monistrol i Monestir de Montserrat foren 25 els que hi assistiren.

Exploració del Avenc del Davi.—A prec de distingides amistats nostres va efectuar-se el dia 14 de març una nova exploració d'aquest profund i grandió avenc.

Una colla de 17 companys devallaren fins el fons de tot, admirant les grans i majestuoses sales interiors, les formacions de tosca brillant i les penjorelles d'estalactites, que unit amb el moviment de les llanternes i el volar de centenars de rat-penats esdevé d'un efecte fantàstic.

Els gravats que publiquem fets per nostre company Altayó donen idea de la imponent grandesa de l'interior d'aquest avenc a qui podem titular l'avi de tots els de la serra.

Projeccions.—Cada divendres es van fent en el nostre estatge algunes projeccions. De l'abonament fet amb la casa *Diapositives para proyectar* (Colecció AESLA) es projectà una colecció sobre Races, que resultà molt interessant.

Nostre soci senyor Isidre Suana i Picanyol ha projectat durant aquests mesos quisques pel·lícules impresionades pels nostres encontorns, i unes, especialment l'ascensió al Ecos de Montserrat feta per socis nostres, tingueren de ésser bisades.

Conversa íntima.—Resultà agradabilíssima, al ensems que profitosa, la conversa que nostre President de Ciències Naturals Sr. Domènec Palet i Barba donà a nostre estatge, com a preparació de l'excursió organitzada a Sant Salvador de les Espases.

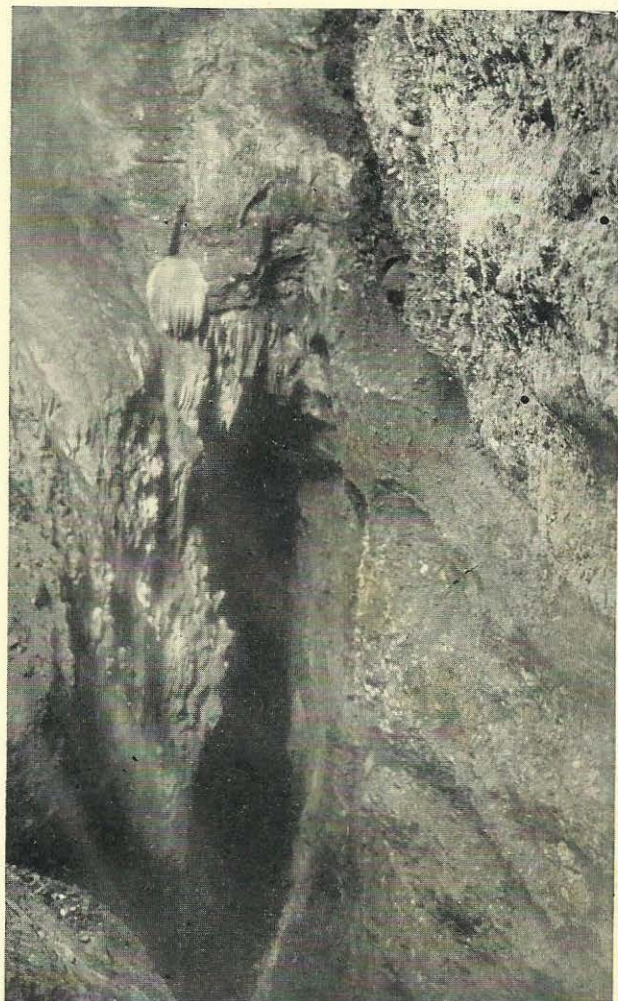
Publicacions rebudes.—De l'Institut de Cultura i Biblioteca Popular de La Dona, hom rebé el *Raport Documentat* d'aquesta Institució, de l'exercici de l'any mil noucents vinti-cinc. Els ho remerciem.

Felicitació.—En la marxa lliure d'orientació «Copa Santa Fe» que tingué lloc el dia 21 de Març en el Montseny sobre un recorregut de 25

Fot. Altayó

AVENC DEL DAVÍ
L'Altar de la Sala dels Degotalls

Fot. Altayó

AVENC DEL DAVÍ

Obertura de l'avenc en el primer replà

quilòmetres, el nostre amic i consoci en Pere Pèrè, obtingué el sisé lloc de la classificació general. Des d'*Arxiu* li fem present la nostra felicitació per l'excelent resultat obtingut.

Josep Vidal i Boadella.—El dia 15 del mes passat de desembre la mort va arrebasar-nos aquest estimat amic de Castellar del Vallès; ànima del excursionisme en aquella vila, on tenim una bona colla d'amics qui següen ses petjades, tots ells associats a nostre Centre.

Després d'una breu malaltia ha marxat d'entre nosaltres aquell qui fou un entusiasta sembrador dels bells ideals que són nostra senyera, i que amb l'amor i la constància logrà despertar entre les seves amistats un excelent esplet de companys excursionistes.

Sigui per els pares i germans del malaguanyat amic, i pels companys associats de Castellar, el nostre més sincer condol.

Per una Secció Femenina.—Fent-se ressó del desig expressat per moltes senyoretes que desitjarien formar part d'una Secció Femenina que es formés en el nostre Centre i no dubtant que aquesta Secció promptament comptaria amb un gran nombre d'associades que donarien un tó més escaient a les jornades excursionistes que s'organitzessin, el Consell Directiu té en estudi la formació de dita Secció, la qual tenim el convenciment de que molt aviat serà un fet.

Entretant, algunes senyoretes han ja iniciat amb llur inscripció la llista d'associades per a quan oficialment quedi constituïda aquesta Secció i esperem que d'altres senyoretes aimadores d'aquest bell esport, continuaran la llista tot just començada, perquè aixís al quedar constituïda, consti ja la Secció amb un respectable nombre d'associades.

Contem que en el vinent número d'*Arxiu* podrem donar dades més concretes sobre la Secció Femenina que hom proposa crear en el nostre Centre.

Descomptes dels anunciants.—A primers de febrer fou repartida la primera fulla detall dels descomptes o beneficis que els anunciants a la nostra publicació *Arxiu* han convingut concedir als socis del Centre que comprin en llurs cases. En aquesta fulla s'hi detallaven les condicions i manera d'adquirir dits beneficis i totes les noves concessions seran exposades en la post d'anuncis. Qui no hagi rebut aquesta fulla pot reclamar-la qualsevol dimarts o divendres.

Ingrés de socis.—Una nova colla ha vingut a engrossar les nostres

files excursionistes: aquests entusiastes, degut a la seva classe de treball, es veuen impossibilitats d'assistir a les excursions que s'organitzen cada diumenge, però com que el dia (sigui diumenge, sigui dilluns) és la part menys interessant en l'excursió, han tingut la bella idea d'organitzar una altra excursió pel dilluns, a fi d'aplegar en aquest dia els bons excursionistes que per llur tasca el diumenge no poden assistir-hi.

El nostre Centre, desitjós d'aplegar tots els entusiasmes que espontàniament neixen, creant d'aquesta forma una representació més forta i més nodrida que ha de beneficiar l'excursionisme, ha obert de bat a bat les seves portes perquè aquests novells entusiastes trobin una bona acollida i amb l'ajud moral i material que s'els proporcionï, fer que de mica en mica vagin coneixent les bel·leses que en sí guarda la Naturalesa.

A tal fi, en aquest número d'*Arxiu* començarem a publicar una fulla d'excursions pel dilluns, a més a més de la que ordinàriament ve publicant-se pel diumenge.

Sols ens resta ara desitjar que aquesta nova colla nascuda sota el recés del nostre Centre, obtingui promptament una prosperitat ben merecuda, deixant a un nom ben alt l'excursionisme terrassenc.

Oleguer Miró.—A l'hora de tancar aquest butlletí ens arriba la trista nova de la mort d'En Oleguer Miró, de Manresa, distingit amic del nostre Centre, qui era el patriarca del excursionisme en aquella Ciutat. El senyor Miró fou un excel·lent propagador dels ideals de pàtria i amor a les tradicions, un notable folk-lorista, bon escriptor, i amic atent i servicial per a tothom. Descansi en pau el bon patrici.

FULLA D'EXCURSIONS

DIA 11 D'ABRIL

Excursió a la Font dels Horts, La Mata, Font del Forat, Turó Montcau, Cova Simanya i Coll d'Eres

Sortida a les 5 del matí de la Plassa de la Creu.—Vocal, J. Borràs; Fotògraf, V. Arola.

DIA 12 D'ABRIL

Excursió al Girabau, Sant Feliu del Recó, Font de Sabatés i Castellar

Vocal, Jaume Grau.

DIA 18 D'ABRIL

Excursió al Castell de Castellar i Castellar

Organitzada per la Secció de Fotografia.—Vocal, E. Capdevila.—Sortida a les 5 de la plassa de Creu.—Aquesta excursió anunciada pel dia 28 de Març, hagué de suspendre's per la visita que en aquell dia va fer-se a l'Arxiu Mas de Barcelona.

DIA 19 D'ABRIL

Excursió a Montserrat

Vocal, Josep Bartomeus.

DIA 25 D'ABRIL

Visita al Temple de la Sagrada Família i Jardins de Montjuic

Sortida pel tramvia de les 8.—Pressupost 3'50 pessetes.—Vocal, J. Clariana; Fotògraf, Antoni Miralda.

DIA 26 D'ABRIL

**Excursió a Sant Cugat del Vallés, Castell de Sardanyola,
Granja Flor de Maig i Ripollet**

Vocal, Agapit Gómez.

DIA 2 DE MAIG

**Excursió a La Barata, La Pola, Pla de Serrallonga, Balma de la
Creüeta, Sot de l'Infern i retorn per Sant Vicens de Castellet**

Sortida a les 4 del matí de la plassa de la Creu.—Presssupost 2'10 pessetes.—Vocal, Pere Père.

DIA 3 DE MAIG

Excursió a Mura

Vocal, J. Trullàs.

DIA 9 DE MAIG

Excursió a Granollers, Castell de la Roca, Ermita de Sant Bartomeu, Vilassar de Dalt i Premià de Mar

Pressupost 6 pessetes.—Vocal, Eduard Nart; Vocal fotògraf, J. Datzira.

DIA 10 DE MAIG

La mateixa excursió amb idèntic itinerari.—Vocal, Libert Puig.

DIA 16 DE MAIG

VI DIADA DE GERMANOR A L'OBAC

Organitzada per les entitats excursionis terrassenques.

DIA 17 DE MAIG

Excursió a Sant Pere Sacama, Puig Ventós, Sant Salvador de les Espases, Can Tobella i Monistrol

Vocal, Manuel Anton.

DIES 23 i 24 DE MAIG

Excursió a Sant Llorenç Savall, Grànera, Castelltersol i Moyà

Retorn per Manresa.—Pressupost aproximat 10 ptes.—Sortida el dia 23 a les 4 del matí de la plassa de la Creu.—Vocal, Jaume Tria; Fotògraf, Joan Juan.

DIA 24 DE MAIG

Aplec anual a Sant Salvador de les Espases

Sortida per l'estació del Nord al tren de les 7 del matí.

DIA 30 DE MAIG**Ascensió al Morral del Drac**

Organitzada per la Secció d'Atletisme.—Sortida a les 5 del matí.—Vocal, Jaume Torras.

DIA 31 DE MAIG

Excursió a Montcada, Font del Ferro, Visita a la fàbrica del ciment «Asland», Font Pudenta, Turó de Montcada i Font de Mitja Costa

Vocal, Emili Anton.

DIA 6 DE JUNY

Excursió-visita a la Colonia Sedó-Olesa, Colonia Sedó i Esparraguera

Sortida pel Nord Nord al tren de les 7.—Pressupost 1'40 ptes.
—Vocal, Evarist Rigol; Fotògraf, Jaume Grieria.

DIA 7 DE JUNY**Excursió familiar a l'Urpina**

Vocal, Esteve Pagés.

NOTES: Per més detalls complementaris, el dia de l'inscripció, que és el divendres abans de l'excursió.

Encara que algunes excursions siguin organitzades per diferents Seccions del Centre, en elles hi poden concórrer tots els Socis, doncs a les Seccions sols atany la part que es refereix a organització.

Fonda Restaurant Catalunya

Casa especial per a Srs. Excursionistes. - SOPAR I DORMIR, 5 PTES.

Es l'únic lloc que us pot servir bé i barat. - Per comandes dirigir-les a

ESTEVE POLLS

Gavatxons, 12 - - TERRASSA - - Telèfon, 6035

Josep Armengol

Bisuteria - Perfumeria - Cotilles
Objectes per a regals

Raval, 19. - Telèfon, 5835

Joan Martorell

Antiga CASA CARDELLACH

Perfumeria nacional i estrangera, Bisuteria, Vanos, Paraigües, Moneders; Guants, Ombrel·les, Articles de pell, Ultimes novetats en objectes artístics per a regal.

Font-vella, 59. - Telèfon 6435
TERRASSA

Llauneria de JOAN PUIG CONSTRUCTOR

Aparells de gas acetilè, Termes-sifons, Dutxes i accessoris per a quartos de bany. Fars per carruatges de gas acetilè.

Aparells separadors i clarificadors d'olis, tant pel que surt de la premsa, com per a olis bruts, en forma rapidíssima. Pulveritzadors per a vinyes i per a mosques

Sant Antoni, 14. - Telèfon, 5905

CAMISERIA I NOVETATS MONEDERS, GUANTS, PARAIGÜES

PIANOS I AUTO-PIANOS
de les millors marques.

Instruments, Música-Rotllos

Secció de RADIO. - Atwater-Kent

Casa Farràs

GAVATXONS, 18. - TELEFON, 6182

COMPRIN SEMPRE EN ELS MAGATZEMS

EL BLAU

Camiseria, Sastreria, Barrets, Gorres, Gèneres de punt, etc., etc.

PREUS BARATISSIMS

Sant Pere, 26 i 28. - - - - TERRASSA

Aparells, Discs i Agulles
GRAMÓFONO (La Voç de su Amo)

Màquines per cosir, brodar, fer mitja, etc.

WERTHEIM (Ràpida S. A.)

Agent i Representant:

Vda. de J. Grau

FONT-VELLA, 22 :: TERRASSA

ELECTRICITAT. - Instal·lacions de
llum, força i calefacció

Isidre Armengol

TELEFONIA I RADIOTELEFONIA:
Aparells de Cristalleria; Llums d'in-
candescència, etc.

MAQUINARIA I MOTORS: Compra,
venda, canvi i reparació. Ventiladors, etc.

Raval, 38.-Telèf. 6181.-TERRASSA

Confiteria

Casa Cuní

Ruïlla, 52 ~ ~ ~ Terrassa

GÈNERES TOLRÁ. - Confecció
de Roba blanca. - Nuiatges i
encàrrecs

ELVIRA ELIAS

PANTANO, 25 :: TELÈFON, 6044

EXCURSIONISTES!

ASSOSIEU-VOS AL NOSTRE CENTRE

Rafael Boix

SASTRE MODISTO

Sant Pere, 24. - Terrassa

Sabateria. - Cira-botes

JOSEP POSAS

Especialitat en calçat d'excursió

Font-vella, 1 bis. - Terrassa

FABRICA DE TEULES

TEULES

Teules planes

tipus Marsella, marca

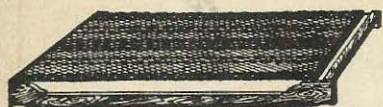
Segués, Donadeu i C.^a

**DESPATX: Font-vella, 1
Telèfon, 6137**

**FABRICA: Sant Marian, 193
Telèfon, 6085. - TERRASSA**

Garantim la porositat, resistència i color vermell

Recomanem als socis del Centre i als llegidors de l'«Arxiu»
que efectuïn llurs compres als nostres anunciants

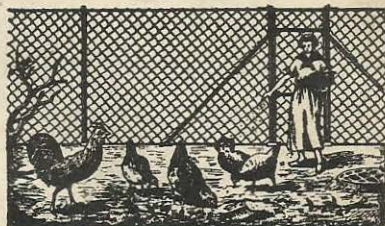

Sommiers. - Enreixats de filferro. - Mo-
bles. - Reparacions de totes menes

JOSEP BLAY

TALLER: Sant Antoni, 64 bis

Sant Joan, 7. :: TERRASSA

A S S E G U R A N C E S
C A P E L L A

ST. LEOPOLD, 98

V I D A
INCENDIS
ACCIDENTS
MARÍTIMS
FURT, ETZ.

TELÈFON, 5709

M. Abad Ribera

Pues i Lliços per a teixits. - Extens assortit en pues de
lloguer. - Filferros de totes classes. - Laminació en fret de
cèrcols per a embalatges, i altres indústries

Topete, núm. 1. _____ Telèfon, 5774

EXCURSIONISTES!!

ARTICLES PER A EXCURSIONISME

SECCIONS BATERIA CUINA. - CRISTALLERIA. - LOSA. - PORCELANA. - HIGIENE. - CALEFACCIÓ. - GAVINETERIA. - CUBERTS ALPACA. - OBJECTES REGAL

LA COCINA MODERNA. - "SIMARRO"

FONT-VELLA, NÚM. 65.

PRESENTANT EL REBUT DE SOCI, DESCOMPTE DEL 10 PER 100

Taller de Llauneria

de

PERE PÈRE

Reparació i construcció en els articles del ram. :: Col·locació d'aigua, gas i electricitat. :: Vidres de totes classes.

RAPIDÉS I ECONOMIA

UNIÓ, 32. :: TERRASSA

MOSAICS HIDRAULICS

DE

Hans Weichsel

& CO.

Carretera de Castellar, n.º 119

A CAN REBENTA SABATERS

Calçat de totes classes. - Preus econòmics. - Especialitat en calçat d'esport i excursionista

CARRER CREMAT, NÚM. 19

Ramon Morral

Constructor de claus de totes classes; especialitat per a diables i estricadors i d'excursionista.

Topete, núm. 61. - Telèfon, 6265

TERRASSA

Garatge Muntaner i Llonch

Agents dels tan acreditats autos

"CITROËN"

amb gran stock de peces de recanvi, venda d'olis, grasses, benzina.
Taller de reparacions. — Lloguer d'autos per a tots els punts.

Sant Genís, 10. Telèfon 5694. - Carretera de Martorell. Telèfon 6500

TERRASSA

FÁBRICA DE CALÇAT. - Especialitat en el d'excursionista

ANTONI GIRALT

MAS ADEL, 49

TERRASSA

ANIS DEL TIGRE

Indiscutiblement és el millor

Gran Licor Estomacal Lladó

ARENYS DE MUNT

Representant únic: Antoni Lamolla

Galileo, 165, pral., 2.ª - Terrassa

Garatge CERVANTES

Taller de reparacions d'automòbils. -
Automòbils «Hispano-Suiza». - Agència
de VALLET I BOFILL S. en Cta.

Francesc Devant

Cervantes, 127. - Tel. 6491. - Terrassa

Tintoreria Vda. Castelló

Rentats al sec, Tenyits, Planxats al vapor a diari. - Colors sòlids a la mostra. - Negres per a dols, a les 10 hores. - Secció especial de destacats

Nord, 25. - Telèfon 5934. - Sucursal: Rutlla, 40

FOTOGRAFIA
AMER
TREBALLS D'ART

Carrer del Carme, 3.-BARCELONA
Raval de Santa Anna, 26. - REUS

RAVAL, 4. :: TERRASSA

EL BARATO

Tallers i Magatzems de Mobles. -
Vendes a plaços, al comptat i major

RAMON ARTIGAS

Cremat, 17. :: Telèfon, 6269

EXPEDICIONS A PROVÍNCIES

FERRER I DURAN

PANYOS I NOVETATS. - Despatx: Sant Pere, 38. - Telèfon 6350